ÓKOR

Folyóirat az antik kultúrákról

Megjelenik negyedévente

Szerkesztőbizottság
Ferenczi Attila
Gabler Dénes
Kendeffy Gábor
Németh György

Szerkesztőség
Böröczki Tamás
Mészáros Balázs
Vámos Péter

A szerkesztőség címe
H-1464 Budapest, Pf. 1288
e-mail: ookor@freemail.hu

Megrendelhető
a szerkesztőség címén
postai vagy elektronikus levélben

Kiadja az Új Mandátum
Lap- és Könyvkiadó
H-1149 Budapest,
Fráter György tér 11.
Tel.,fax: 221-0951, 221-8099
e-mail: kiado@ujmandatum.hu
www.ujmandatum.hu

Nyomás, kötés: Kánai Nyomda
Felelős vezető: Kánai József

A lap megjelenését
a Magyar Nemzeti Múzeum,
a Szépművészeti Múzeum,
Szombathely Megyei Jogú Város
Polgármesteri Hivatala
és a
Nemzeti Kulturális Alapprogram
támogatta

ISSN 1589-2700

Tartalom

Az ÓKOR-ból		2
Ferenczi Attila	Aeneas haja	3
Lena Larsson Lovén	Lanam fecit - A szövés-fonás mint női erény a rómaiaknál	7
Kalla Gábor	Mezopotámiai öltözködés	13
P. Szeoke Judit	Római császárkori viselet és divat	23
R. Facsády Annamária	Római ékszerek	31
T. Bíró Mária	A római szépségápolás	38
Tóth Endre	Az alsóhetényi erőd és temető	45
Sipos Enikő	Fémfonallal díszített textiltöredék Heténypusztáról	47
Sosztarits Ottó	A savariai Iseum újraindított kutatásáról	51
Szaramata viseletrekonstrukciók a Nemzeti Múzeum állandó régészeti kiállításán (Istvánovics Eszter, Kulcsár Valéria, Hendzsel Ilona, Óvári Andrea, Ligeti Dóra)		55
Pluhár Zsuzsanna	A festőbuzér	60
Savaria legio (interjú Sosztarits Ottóval)		62
Kiállításajánló		65
Thúryné Figler Krisztina	'A marathóni mozaik' (Az ÉÓS programról)	66
Karsai György	Hans Henny Jahnn: Medea - Zsótér Sándor rendezése a Radnóti Színházban	67
Könyvek		71

A címlapon : Etióp származású fiatal nő arcképe egy fajjúmi múmiaportrén
a Kr. u. 2. századból (British Museum)
A címlap belső oldalán: Istennő boiótiai terrakotta szobra a Kr. e. 5. század végéről
(Szépművészeti Múzeum, Antik Gyűjtemény, Rázsó András felvétele)
A hátsó borító belső oldalán: 'A marathóni mozaik'
- a szentlőrinci Kodolányi utcai Általános Iskola és Diákotthon
5. b osztályának nyertes ÉÓS pályamunkája
A hátsó borítón: Lokriszi terrakotta nőalak a Kr. e. 4. század végéről
(Szépművészeti Múzeum, Antik Gyűjtemény, Rázsó András felvétele)

AZ **ÓKOR**-BÓL

Az ókori epika tehát nem tartja feltétlenül fontosnak, hogy a 19. századi regényből a mai olvasó számára jól ismert módon vizuálisan is megjelenítse hőseit. Nem törekszik arra, hogy a befogadó mintegy „maga előtt lássa" a szereplőt külső megjelenésében is, amikor a tetteiről olvas. Csak különleges megjelenési formák esetében teszi ezt meg rendszeresen. A szűkszavú megjegyzések nagy szimbolikus ereje miatt azonban az információ értelmezése gyakran mélyebb tanulságokhoz vezet, mint a klasszikus nagyregényben.

Ferenczi Attila: Aeneas haja

Még ha Augustus családja példát is nyújthatott más családok asszonyai számára, hiábavaló próbálkozás volt a nőket visszatéríteni tradicionális, otthoni munkán alapuló kötelességeikhez, ha egyszer a helyzet már alapvetően megváltozott. Mégis, Augustus kudarca ellenére az otthonában szövő-fonó nő eszményképe, mint az erényes nő vagy feleség szimbóluma, a császárkorban is élő maradt. Columella a Kr. u. 1. század közepén arról panaszkodik, hogy korának asszonyai engednek a modern életmód csábításának, és a nők hagyományos kötelességei, például a szövés vagy a fonás helyett semmittevő és fényűző életmódot folytatnak.

Lena Larsson Lovén: Lanam fecit – A szövés-fonás mint női erény a rómaiaknál

Szociológiai és kulturális antropológiai közhely, hogy a viseletnek társadalmi jelentése van, jelezheti az egyén korát, nemét, a társadalmi hierarchiában elfoglalt helyét, valamilyen sajátos csoporthoz való tartozását, etnikumát stb. Az öltözködés tehát egy kommunikációs aktus, amely láthatóvá teszi a társadalmi viszonyrendszert, identitásokat fejez ki. Ennek konkrét megvalósulása a technikai előfeltételeken kívül függ a kulturális hagyománytól, a divattól, illetve olyan szociológiai tényezőktől, mint a szexuális viselkedési szabályok, amelyek meghatározzák, mely testrészek elfedését írják elő a társadalmi normák.

Kalla Gábor: Mezopotámiai öltözködés

Az augustusi program integráns része volt a római nő, a család és a háztartás hagyományos szerepének és értékeinek újraélesztése és példaértékűvé tétele. Egy római polgár eszerint azt várta feleségétől, hogy példamutatóan erkölcsös és egyszerű életet éljen, napjának java részét otthon, a háztartás irányításával, a szolgák felügyeletével és a család ellátásával, gyereknevelléssel és szövéssel-fonással töltse, így biztosítva például közügyekkel foglalkozó férjének biztos, nyugodt hátteret. Ennek az ideológiának a vizuális megjelenítése a stolába öltözött római nő.

P. Szeoke Judit: Római császárkori viselet és divat

A divat, a hajviselet az éppen uralmon levő dinasztia népszerűsítését szolgáló propagandának is tekinthető. A provinciákban a császárkultusz keretében elhelyezett, az uralkodót és családját ábrázoló szobrok hajviseletének utánzása polgári kötelesség, a romanizált világhoz való tartozás külsőségekben megnyilvánuló deklarálása.

T. Bíró Mária: A római szépségápolás